

Politické souvislosti

Podle Deklarace OSN o odstranění násilí páchaného na ženách (1993) se násilím na ženách rozumí „jakýkoli násilný čin motivovaný rozdíly pohlaví, jehož výsledkem je nebo může být fyzická, sexuální nebo psychologická újma či utrpení žen“. Všechny formy násilí na ženách vážně porušují lidská práva žen a zhoršují nebo eliminují možnost žen požívat těchto práv, konkrétněji základních práv na život, bezpečí, svobodu, důstojnost a fyzickou a duševní nedotknutelnost, a proto je vlády nemohou ignorovat.

Rada Evropské unie přijala tři soubory závěrů

- V roce 2010 Rada zdůraznila potřebu posílit sběr údajů o výskytu násilí na ženách a dívkách.
- V roce 2012 Rada vyzvala členské státy, aby „zajistily v dostatečné míře služby podpory pro ženy, které se staly obětí násilí, a aby tyto služby uplatňovaly hledisko rovnosti žen a mužů“ a vyzvala/Komisi, aby zvážila další právní nástroje a vypracovala evropskou strategii pro potírání genderově podmíněnému násilí.
- V roce 2014 vyzvala Rada členské státy, aby řešily otázku nízké míry oznamování případů násilí na ženách příslušným autoritám, zlepšily přístup ke službám a zajistily odpovídající a trvale udržitelné financování boje proti genderově podmíněnému násilí a mrzačení ženských pohlavních orgánů.

Směrnice, kterou se zavádí společná minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu (směrnice 2012/29/EU)

Uznává násilí na ženách za násilí na základě pohlaví (genderově podmíněné násilí) a zdůrazňuje potřebnost specializovaných služeb pro zranitelné skupiny obětí, například ženy, které se staly obětí sexuálního násilí.

Směrnice o evropském ochranném příkazu v oblasti správního, občanského a trestního práva

Zajišťuje, aby mohly být soudní zákazy kontaktu a ochranné příkazy vydané v jednom členském státě EU uznávány v celé EU. Ženy, na kterých bylo pácháno domácí násilí, jsou chráněny před jeho pachateli, pokud cestují nebo se stěhují kamkoli v rámci EU.

Nařízení č. 606/2013 o vzájemném uznávání ochranných opatření v občanských záležitostech

- Evropská komise financovala řadu evropských projektů zaměřených na odstranění násilí na ženách v rámci programu Daphne III a programu Progress a bude v tom pokračovat prostřednictvím programu Práva, rovnost a občanství s podporou finančních prostředků v rámci programu Spravedlnost.
- Důstojnost, integrita a konec genderově podmíněného násilí je jedna z prioritních oblastí strategie Evropské komise pro rovnost žen a mužů 2010–2015.
- V roce 2013 vydala Komise politické sdělení Konec praktiky mrzačení ženských pohlavních orgánů, oznámila řadu akcí a vyzvala k přijetí konkrétních opatření v členských státech.

Strategické cíle Pekingské akční platformy a ukazatele EU

- D.1.** Přijímat integrovaná opatření pro prevenci a odstranění násilí na ženách.
- D.2.** Studovat příčiny a důsledky násilí na ženách a účinnost preventivních opatření.
- D.3.** Odstranit obchodování se ženami a pomáhat obětem násilí v důsledku prostituce a obchodování s lidmi.

Rada EU schválila soubor ukazatelů v této oblasti navržený španělským a dánským předsednictvím v roce 2002 a irským předsednictvím v roce 2004. V roce 2012 provedlo kyperské předsednictví přezkum ukazatele, který se týká podpory obětí. V současnosti v této oblasti existuje 10 ukazatelů, které se týkají především domácího násilí na ženách nebo partnerského násilí, jakož i sexuálního obtěžování na pracovišti.

Nejnovější údaje a informace obsahuje databáze *Women and men in the EU – facts and figures* (Ženy a muži v EU – fakta a čísla), kterou vytvořil Evropský institut pro rovnost žen a mužů a která je k dispozici na adrese:

<http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Zjištění vyplývající z údajů za celou EU

Genderově podmíněnému násilí se v členských státech dostává vyšší priority

Od posledního celkového přezkumu Pekingské akční platformy v EU učinily členské státy v této oblasti významný pokrok, pokud jde o přijetí nových právních předpisů i přípravy a provádění nových opatření zaměřených na různé formy násilí. Několik členských států podniklo kroky k zavedení definic genderového domácího a partnerského násilí do trestního práva.

V posledních pěti letech panuje v EU jasná shoda na přijímání a provádění národních akčních plánů pro ukončení násilí na ženách a většina členských států takové

plány přijala. Většina národních plánů a strategií se týká domácího násilí, ale i dalších forem násilí, jako jsou fyzické týrání, sexuální násilí, psychické násilí, nebezpečné pronásledování (*stalking*), mrzačení ženských pohlavních orgánů, femicida či sexuální obtěžování na pracovišti.

Nedostatečná specializovaná podpora pro ženy, na nichž bylo spácháno násilí

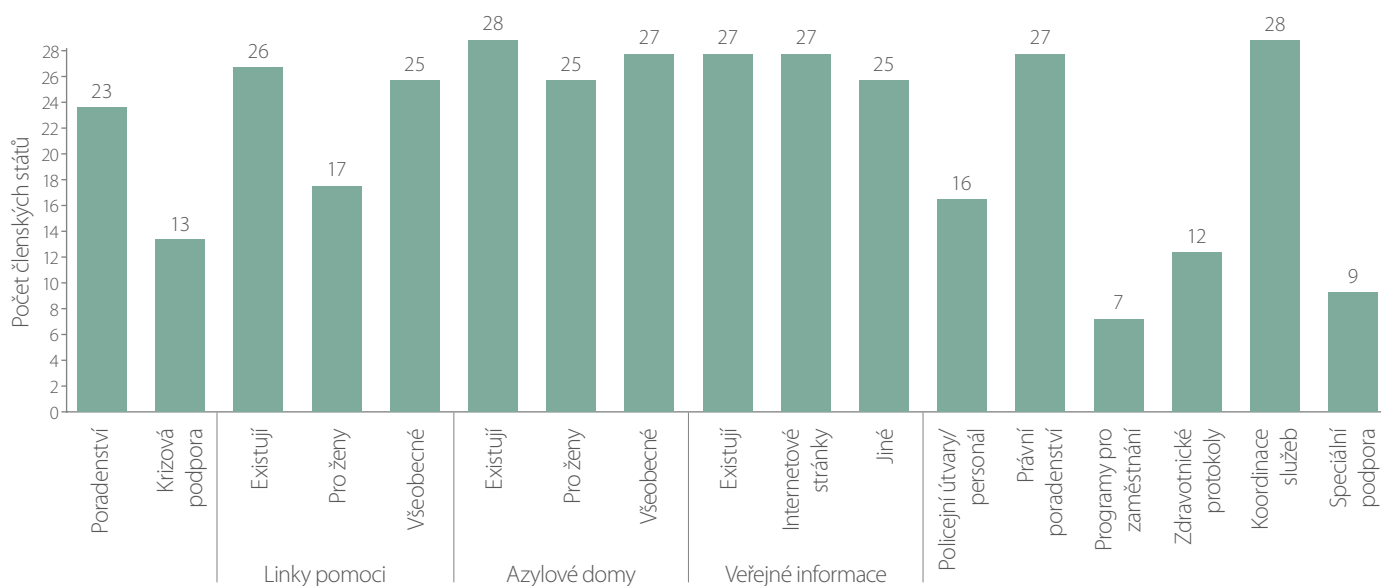
Podpůrné služby pro ženy nabízejí podporu jednotlivým ženám, ale hrají také významnou roli ohledně zvyšování povědomí a změny postojů ve společnosti. V roce 2012 fungovala v 17 členských státech celostátní linka pomoci pro ženy a ve 25 členských státech byly k dispozici speciální azylové domy pro ženy.

Mezi lety 2012 a 2013 byly zaznamenány některé pozitivní změny v souvislosti s tím, že na různých místech EU byly otevřeny nové azylové domy. Nicméně téměř všechny zprávy o naplňování Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen konstatují, že financování specializovaných služeb pro ženy bylo sníženo, je nedostatečné nebo dlouhodobě neudržitelné. Potřebné financování pro zajištění kvalitních a udržitelných služeb pro ženy stále neexistuje v celé EU.

Systémy zdravotní péče řeší v rostoucí míře násilí na ženách

V posledních pěti letech začala být v EU šířeji uznávána potřeba zorganizovat účinnou reakci na násilí na ženách v oblasti zdravotnictví. Tuto potřebu potvrdil také průzkum agentury FRA, který ukázal, že většina žen, jež se staly obětí násilí, hledá pomoc nejprve v rámci zdravotnických služeb. Vedle odborné přípravy zdravotnického personálu jsou z hlediska zdravotnictví zásadní také

SPECIALIZOVANÉ SLUŽBY PRO ŽENSKÉ OBĚTI NÁSILÍ V ZEMÍCH EU-28, PODLE TYPU SLUŽEB, 2012

směrnice a protokoly obsahující doporučené postupy. Aby bylo možné taková doporučení vydávat, musí existovat dlouhodobě udržitelné centrum služeb pomoci ženám, které se staly terčem násilí. V současnosti jsou tyto zdravotnické protokoly zavedeny jen ve 12 členských státech.

Členské státy podporují zvyšování dostupnosti, kvality a srovnatelnosti údajů o násilí na ženách

Mezi lety 2000 a 2014 provedly všechny členské státy EU alespoň jednu prevalenční studii na téma násilí na ženách. Zdroje administrativních údajů o různých formách násilí na ženách jsou nejčastěji k dispozici u policie, následně v systému soudnictví (soudní statistiky) a v dalších odvětvích (zdravotnictví, sociální služby).

Významným milníkem z hlediska odhadování výskytu násilí na ženách v EU bylo zveřejnění zprávy Násilí na ženách: průzkum napříč EU Agenturou Evropské unie pro základní práva v roce 2014. Podle výsledků průzkumu zažila některou formu fyzického nebo sexuálního násilí jedna ze tří žen v EU od 15 let věku. To představuje celkem 62 milionů žen. Každá desátá žena zažila od svých 15 let nějakou formu sexuálního násilí a každá dvacátá byla znásilněna.

Programy pro pachatele získávají více uznání

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (v článku 16) vyžaduje vytvoření programů pro pachatele násilí na ženách s cílem naučit je nenásilnému chování v mezilidských vztazích a předcházet tak dalšímu násilí a změnit vzorce násilného chování. Většina členských států nabízí pachatelům programy, z nichž se převážná část zaměřuje na psychologickou nebo psychiatrickou léčbu, poradenství a terapii.

Odborná příprava pro odborné pracovníky je lépe dostupná

Pro účinnou podporu obětí násilí a realizaci stávajících opatření je nutné začlenění konceptů z oblasti násilí na ženách do základní odborné přípravy příslušných odborných pracovníků a vypracování jasných zásad a směrnic pro tyto pracovníky. Většina členských států sice uznává význam odborné přípravy, ale pravidelné školení v této oblasti financuje jen malý počet z nich. Podstatnou část odborné přípravy zajišťují nevládní organizace, v některých případech bez jakýchkoliv finančních zdrojů.

Zjištění vyplývající z práce institutu EI GE v oblasti mapování příkladů dobré praxe

Specializované školení o domácím násilí pro budoucí policisty Lucemburského velkovévodství – Lucembursko

V roce 2003 Lucembursko schválilo zákon o domácím násilí, který obsahuje ustanovení o vykázání pachatelů domácího násilí z domu či bytu. Zákon rovněž zřídil Výbor pro spolupráci odborníků/ic v oblasti potírání násilí, který sdružuje aktéry z různých oblastí (ministerstva, soudy, policie a nevládní organizace zabývající se problematikou domácího násilí). Jako další krok vyvinuly nevládní organizace a policie velkovévodství speciální školicí modul pro všechny nové policisty/ky, který se stal součástí jejich základní odborné přípravy a který je též poskytován stávajícím policistům/kám v rámci nástrojů dalšího vzdělávání při zaměstnání. Jeho součástí jsou například pokyny pro vypracování zpráv pro státního zástupce a informační karta pro oběti a pachatele. V roce 2004 byla uspořádána školení pro skupiny 20 až 30 posluchačů/ek trvající 36 týdnů (celkem 1 000 policistů/ek). Od té doby se každoročně koná pravidelné školení pro 60 policistů/ek.

Školení CAADA IDVA – Spojené království

Organizace CAADA (*Co-ordinated Action Against Domestic Abuse*) vyvinula vzdělávací kurz pro zvýšení kvalifikace nezávislých poradců v otázkách domácího násilí (*Independent Domestic Violence Advisors, IDVAs*), kteří pracují s nejvíce ohroženými oběťmi. Kvalifikaci schválilo ministerstvo vnitra Spojeného království a má akreditaci Open College Network (OCN) na úrovni 3. Od roku 2005 organizace CAADA vyškolila více než 1 700 poradců s cílem vybavit odborníky dovednostmi, které jim umožní zajistit obětem domácího zneužívání a jejich dětem větší bezpečí. Školení trvá 14 dní a je uspořádáno do pěti bloků. Umožňuje odborníkům rozvíjet základní dovednosti nezávislých poradců v otázkách domácího násilí, včetně motivačních rozhovorů, uplatňování fází změny, aktivního naslouchání, asertivity, vyjednávání a prosociálního modelování. Z 2 500 případů obětí, které organizace CAADA analyzovala ve zprávě s názvem *A place of greater safety* (Bezpečnější místo) z roku 2012, uvedlo 63 % obětí, že zneužívání po zásahu nezávislého poradce přestalo, a 71 % obětí uvedlo, že se cítí bezpečněji. K nejvýznamnějšímu poklesu došlo u sexuálního zneužívání. Oběti také uváděly, že po zásahu nezávislého poradce, se zlepšil jejich pocit pohody: 69 % uvedlo, že se zlepšila kvalita jejich života, a 77 % si bylo jistých, jak získat pomoc v budoucnosti.

POKROKY A PŘEKÁŽKY V OBLASTI D: NÁSILÍ NA ŽENÁCH

POKROKY

- Větší viditelnost tématu násilí na ženách v posledních několika letech.
- V oblasti násilí na ženách byl proveden nový výzkum a byly shromážděny nové údaje.
- Členské státy podnikly kroky k posílení právního a institucionálního rámce pro boj proti násilí na ženách.
- Za účelem boje proti násilí na ženách lze rozvíjet a zdokonalovat stávající opatření a činnosti tak, aby byly v celé EU plněny minimální normy.

PŘEKÁŽKY

- Násilí na ženách je rozsáhlý a složitý problém, pro jeho potírání je nutná značná politická vůle, jakož i finanční prostředky.
- Ze zpráv podle Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen vyplývá, že došlo k poklesu financování specializovaných služeb pro ženy.
- Specializovaná podpora pro ženy, na nichž bylo spácháno násilí, je stále nedostatečná.

Jak dále v EU

- Je třeba zajistit výraznou politickou vůli a financování za účelem rozvoje stávajících opatření a činností pro potírání násilí na ženách a zdokonalení těchto opatření tak, aby bylo ve všech členských státech zajištěno plnění minimálních norem podpory obětí násilí.
- Zásadní význam pro procesy sledování a provádění v oblasti násilí na ženách má sběr kvalitních údajů o prevalenci a administrativních údajů.
- Přímé formy násilí na ženách je třeba řešit ve spojení s normami, postoji a stereotypy (vedoucími k nepřímým formám násilí), které udržují a podporují násilí na ženách a genderové nerovnosti obecně.
- Boj proti násilí na ženách nemůže být účinný bez zapojení a účasti mužů. Jelikož problém genderového násilí vychází z patriarchální kultury, konstrukcí hegemonní maskulinity a genderových norem, lze jej řešit pouze za účasti mužů a současně za kritické reflexe patriarchálních struktur a hegemonní maskulinity.

Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE)

Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE) představuje centrum znalostí EU pro rovnost žen a mužů. Institut EIGE podporuje tvůrce politik a všechny příslušné orgány v jejich úsilí o zajištění rovnosti mezi ženami a muži (nejen) pro všechny Evropany/ky tím, že poskytuje odborné znalosti a srovnatelné a spolehlivé údaje o rovnosti žen a mužů v Evropě.

Další informace: <http://eige.europa.eu>

Středisko pro zdroje a dokumentaci Evropského institutu pro rovnost žen a mužů představuje inovativní a praktický nástroj vyvinutý pro hledání klíčových zdrojů týkajících se rovnosti žen a mužů, pro výměnu znalostí mezi těmi, kdo se zajímají o politiky a postupy v oblasti rovnosti žen a mužů, a také jako nástroj, který poskytuje prostor pro diskusi a debatu na internetu.

Další informace: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontaktní údaje:
European Institute for Gender Equality
(Evropský institut pro rovnost žen a mužů)
Gedimino pr.16, LT-01103 Vilnius, LITVA
Tel. +370 5 215 7444, Tel.+370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN: 978-92-9218-649-4

doi: 10.2839/677920

MH-04-15-022-CS-N